

Butlletí 96

Associació
d'Arxivers de Catalunya

Informatiu de l'Associació d'Arxivers de Catalunya • Abril - juny 2010

Editorial

El bullir de l'actualitat

Ara que s'ha fet pública la sentència del recurs d'inconstitucionalitat contra l'Estatut d'autonomia de Catalunya, potser comença a ser hora de recordar que el Tribunal Constitucional encara manté pendents de resolució altres tres recursos d'inconstitucionalitat presentats fa prop de quatre anys.

Fent una mica d'història, entre els dies 19 i 20 d'octubre de 2006, els governs autonòmics d'Aragó, València i Balears van presentar tres recursos d'inconstitucionalitat contra la disposició addicional tretzena de l'Estatut. Aquesta disposició estableix que "els fons propis de Catalunya situats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i a l'Arxiu Reial de Barcelona s'integren en el sistema d'arxius de Catalunya". Malgrat el temps passat, sembla que ens hem acostumat a situar totes aquestes qüestions en un pla més aviat polític o emocional, quan segurament la resolució seria més factible des d'un punt de vista científic o tècnic, tal com ja es va fer amb els documents provinents de Salamanca.

Ja que estem en matèria, i fent un repàs del compliment de les normes legals, s'ha de denunciar la lentitud que ratlla de vegades en l'incompliment en el cas de la Llei 21/2005, de 17 de novembre, de restitució a la Generalitat de Catalunya dels documents confiscats amb motiu de la Guerra Civil. Ja fa prop de cinc anys de la seva aprovació i després d'aquest llarguíssim temps, només s'ha fet efectiu el retorn de la documentació corresponent a la Generalitat de Catalunya i la d'algunes caixes de documents més, però el gruix de la documentació privada, de partits i d'entitats continua a l'Arxiu General de la Guerra Civil, com a conseqüència d'interminables traves, travetes i cortapises per part de les autoritats del Ministeri i de l'Arxiu.

En aquest sentit, l'AAC reclama l'acompliment de la disposició addicional tretzena de l'Estatut i defensem la concepció d'un nou perfil per a l'Arxiu de la Corona d'Aragó d'acord amb els estudis fets per arxivers catalans. També demanem l'acompliment urgent de la Llei 21/2005 i que la documentació

catalana que encara es troba a Salamanca torni als seus titulars legítims.

D'altra banda i fent un petit repàs a escala internacional, sembla que el nostre sector professional viu moments de creixement, amb la previsible arribada la tardor vinent de la família de normes ISO 30300, cosa que equipararà les bones pràctiques de gestió documental a les altres grans normes, com són les 9000 de qualitat, les 14000 de medi ambient o les 27000 de seguretat.

Mentrestant, una altra bona notícia és què, a poc a poc, s'ha anat consolidant el dia 9 de juny com a Dia Internacional dels Arxius, i un bon exemple d'aquest reforç és el gran nombre d'activitats que aquest any s'han dut a terme als arxius catalans per celebrar aquesta diada.

També hem de celebrar l'arribada de la traducció catalana de MoReq 2, actualment en període d'exposició pública, que ha de servir per homogeneïtzar els requisits que han de tenir els programes per aconseguir una gestió adient de la documentació electrònica.

Des del punt de vista legal, a Catalunya continuen pendents alguns desplegaments de la Llei 10/2001, d'arxius i documents, com per exemple el mapa d'arxius de Catalunya o el reglament que ha de regular les titulacions, la formació i les condicions del personal tècnic dels arxius, reptes fonamentals per garantir l'èxit de la Llei.

Una altra qüestió de gran transcendència és el Projecte de Llei de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya, que incorpora en el tràmit parlamentari alguns detalls que contradiuen l'esperit i la lletra de la Llei d'arxius i documents des del punt de vista de l'accés. Així, per exemple, deixa sense efecte l'accés a documents que no estiguin en expedients o els que no estiguin dipositats en arxius, cosa que entra en clara contradicció amb l'article 34.2 de la Llei 10/2001, que estableix que "el fet que un document no sigui en un arxiu no l'exclou de consulta pública".

Sumari

El vocal informa

Reunió del Comitè Executiu de l'SPA, a Pully (Suïssa).
L'Associació d'Arxivers de Catalunya estrena nou web.
El TEAM Catalonia de l'Associació d'Arxivers de Catalunya participa en la 6a Cimera Internacional i 3r Simposi Internacional del projecte InterPARES3.

Notícies

Pautes de conservació / fongs i lepidismes

Pautes d'actuació amb els documents cartogràfics

De l'arxiu a l'arxiver

La Junta informa

Edita:
Associació d'Arxivers de Catalunya
Redacció:
Rocafort, 242 bis, 3r. 08029
Barcelona
Tel. i fax: 934 19 89 55
a/e: associacio@arxivers.com
Coordinació:
M. Luz Retuerta
Disseny i producció:
Disseny Visual, SL
Impressió:
Alpres, Mèxic 19

Dipòsit Legal: 292/89
ISSN: 0214-6924

Des de l'AAC, també trobem a faltar en aquest projecte de llei que no s'incorpori cap referència a la implantació de sistemes de gestió documental com a garantia del dret d'accés a la informació i la documentació per part del ciutadà. Aquesta inclusió en l'articulat legal reforçaria la idea que els sistemes de gestió documental permeten a l'Administració respondre eficientment a la demanda ciutadana, així com a les seves necessitats internes. En aquest sentit, la superació de l'àmbit purament

cultural ens obliga a tornar a plantejar la pregunta de l'adscripció orgànica de la funció *arxiu*. La interrelació de l'arxiu amb tota l'Administració i el ciutadà, la seva transversalitat i les competències de gestió documental ens porten a pensar en una adscripció més central, garantia de més eficàcia i eficiència, a l'hora d'aplicar polítiques globals sobre tota la documentació i refermar les polítiques de transparència administrativa i bon govern.

El vocal informa

Reunió del Comitè Executiu de l'SPA, a Pully (Suïssa)

Joan Boadas i Raset
Vocal de Relacions
Internacionals

El Comitè Executiu de la Secció d'Associacions Professionals d'Arxivers i Gestors Documentals es va reunir, els dies 25 i 26 d'abril, a la vila de Pully, hostatjats per l'associació d'arxivers suïssos. A la reunió es van debatre els diferents projectes duts a terme pels membres de la Secció. Aquest és el cas de la Declaració Universal dels Arxius (UDA), pendent de ratificació per part de l'Assemblea General, que tindrà lloc coincidint amb la propera CITRA que se celebrarà aquest setembre a Oslo. Un altre aspecte analitzat fou com evolucionava el projecte vinculat a definir les competències professionals en l'àmbit europeu. En aquest cas es va constatar la important contribució que es fa des de l'AAC, gràcies al grup de treball creat amb aquesta finalitat. Pràcticament es van deixar enllestits els diferents documents que formaran part del manual que es promou des de l'SPA (en anglès, francès i espanyol)

i que té com a finalitat dotar d'instruments i d'informació les associacions professionals per tal que puguin desenvolupar la seva funció. Es van avançar també els continguts del que serà el segon congrés de l'SPA, que se celebrarà a la ciutat d'Edinburgh el setembre de 2011 (el primer congrés fou el 2007, a Madrid). Es tractaran aspectes vinculats a les competències professionals, a la promoció dels arxius, al codi d'ètica, a com s'ha de gestionar una associació en èpoques de crisi o com es poden atreure i incorporar nous membres. Finalment també es va informar del resultat de les eleccions a diversos càrrecs electes de l'ICA. A partir del setembre vinent el senyor Martin Berendse (Holanda) serà el president de la institució, mentre que la senyora Vu Thi Minh (Vietnam) assumirà el càrrec de vicepresidenta de Màrqueting i Promoció.

L'Associació d'Arxivers de Catalunya estrena nou web

Coia Escoda
Vocal de Projectió
Professional i Difusió

<http://www.arxivers.com>
Aprofitant la celebració del Dia Internacional dels Arxius, el 9 de juny, l'Associació d'Arxivers de Catalunya va donar a conèixer el seu nou lloc web. Amb un disseny renovat i més actual, que permet una distribució més ordenada i una lectura més còmoda dels continguts, el nou web de l'AAC manté les principals seccions que presentava fins ara i altres de noves, com l'Agenda d'activitats, per exemple; a la vegada que ofereix moltes més possibilitats de cerca i una major navegabilitat per accedir ràpidament a tota la informació que conté. Així, a la pàgina d'inici trobem accessos ràpids a les diferents seccions:

- **L'Associació**, amb una presentació de l'AAC, de la Junta, de les comissions i els grups de treball, i informació sobre la identitat corporativa, sobre com fer-se'n soci i com posar-s'hi en contacte. També hi ha una relació de les empreses col·laboradores classificades per activitats.
- **Serveis**: Formació, Treball i Avantatges dels associats.
- **Publicacions**: Notícies, Butlletí i Lligall, Col·lecció de textos, i Treballs de màster.
- **Recursos**, amb una explicació sobre Arxivòrum, Enllaços, classificats en categories, i el Recull de legislació amb cercador per títol, categoria, número i data.

A la pàgina d'inici també hi ha els bàners que donen accés al Congrés d'Arxivística, ASF, Interpres3, ESAGED, el Recull de legislació, la Formació, la Bor-

sa de Treball, i a la banda dreta, l'Agenda, amb els cursos i activitats promoguts per l'AAC. Tot i que hores d'ara encara està en procés de desenvolupament i creixement, i es preveu incorporar-hi noves funcions, el Consell de Redacció del web treballa contínuament per integrar-hi tota la informació, encara vigent, que al llarg dels anys de funcionament del domini **arxivers.com** s'ha anat acumulant al servei dels socis i de tota la professió arxivística en general.

Esperem que aquesta nova etapa del web sigui satisfactòria per a tots els associats, als quals aprofitem per agrair-los la seva inestimable col·laboració en la tramesa de fotografies dels seus centres d'arxiu,

que ajudaran a il·lustrar, un cop estiguin totes incorporades (ara només n'hi ha una petita selecció), la nostra pàgina web amb aquesta gran representació dels arxius catalans.

El TEAM Catalonia de l'Associació d'Arxivers de Catalunya participa en la 6a Cimera Internacional i 3r Simposi Internacional del projecte InterPARES3

—
Miquel Serra

Director
TEAM Catalonia
InterPARES 3 Project
Associació d'Arxivers de Catalunya

Els dies 27 i 28 de maig va tenir lloc la sisena cimera de l'Internacional TEAM del projecte internacional InterPARES3 a la ciutat canadenca de Vancouver. En aquesta ocasió les línies de treball del grup van ser les següents:

1) Qüestions metodològiques sobre la terminologia i els termes tractats, com ara (TEAM Brasil) "Conversion vs. record creation, record-making vs. record creation, record" (traduccions a les llengües llatines), "Recordkeeping" (traduccions a les llengües llatines) i (ponent: TEAM Catalonia, Miquel Serra) "Data format vs. digital format, schema vs. scheme, document vs. record, digital transfer" (nova proposta de terme).

2) Debat entorn dels casos d'estudi, (TEAM Brasil): CS01 – "Ministry of Health/Hospital Admission Authorization"; (TEAM Catalonia) CS01 – "Preservation of Vital e-Records, University of Pompeu Fabra"; (TEAM Korea) CS01 – "Archives & Records Service Center (ARSC), Kyungpook National University Impact on authenticity of records during transfer and migration process from recordkeeping system to permanent preservation system" i CS02 "Certified e-Document Authority (CeDA)"; (TEAM Mèxic) CS01 – "Preservation Policies of Banco de México" i CS02 – "Digital Records Management for the Federal Elections Court".

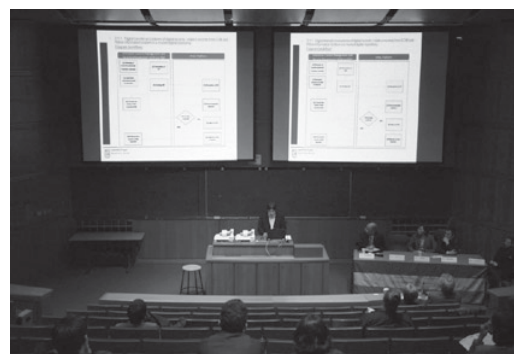
3) Debat entorn dels estudis generals, terminologia (50 nous termes per traduir referents al diccionari), cultura organitzativa (TEAM Canadà), Registre general d'entrada i sortida de documents (TEAMS català, italià i brasiler), ECM (TEAM turc), Web 2.0 (TEAMS canadenc i turc), XML (TEAM coreà) i Terminologia (TEAM mexicà).

Els informes que va presentar el grup de treball d'IP3 de l'AAC van ser els següents:

- Informe sobre l'estat dels treballs de traducció de la terminologia (1a, 2a i 3a remeses). El TEAM Catalonia va exposar les qüestions i problemes entorn dels termes [record] vs. [document], [digital format] vs. [file format], [scheme] vs [schema], i també es va proposar la inclusió d'un nou terme a la base de dades terminològica d'InterPARES Project: [digital transfer].

- Informe sobre el cas d'estudi (CS01) de preservació dels documents vitals a la UPF: la transferència de documents vitals electrònics a un repositori digital segur (la plataforma iArxiu). Es va exposar i sotmetre a la valoració i opinió de l'Internacional TEAM la recomanació d'InterPARES 2 Project (Guia per a preservadors) de conservar el format lògic més antic (es va presentar i sotmetre a valoració dels investigadors del grup de treball internacional el pla d'acció per a preservar els e-documentos vitals) i també es va presentar una primera proposta d'esquema d'elements descriptius en el procediment de transferència (model InterPARES).

- Informe de l'estat de situació dels casos d'estudi i dels estudis generals del TEAM Catalonia, amb especial atenció al nou estudi general sobre la preservació del Registre general d'entrada i sortida de

Presentació de la ponència de la ponència del TEAM Catalonia a Vancouver

documents. Aquest estudi general està coordinat pel TEAM Catalonia, amb la col·laboració dels TEAM Italy i el TEAM Brasil.

- Informe de la recerca i activitats del TEAM Catalonia (de novembre de 2009 a març de 2010).

En darrer lloc, el coordinador del projecte, Randy Preston, va informar de les novetats introduïdes al web d'IP3 i les accions que havíem de fer al respecte cada grup de treball. Tanmateix, la directora del projecte, la Dra. Luciana Duranti, va exposar les noves tasques que cal que desenvolupi cada grup de treball, i va comentar l'agenda i calendari de les properes cimeres i simposi.

Posteriorment, el dia 29 de maig, a la Universitat British Columbia (Forest Sciences Centre), seu del Projecte, es va impartir el Tercer Simposi Internacional d'IP3, que es va desenvolupar en quatre sessions:

1) Estudis generals de suport a l'acció de la recerca a tots els continents. Ponències: terminologia, cultura organitzativa, web social i preservació dels correus electrònics.

2) Comparar "pomes" amb "taronges": els casos de quatre ciutats de la British Columbia. Ponències: Vancouver, Vitòria, North Vancouver i Surrey.

3) Entorns estructurats/controlats vs desestructurats/incontrolats. Ponències: Institucions acadèmiques, institucions artístiques, institucions financeres i institucions judicials.

4) Problemes generalitzats en la preservació digital. Ponències: documents vitals (TEAM català, Miquel Serra), XML, correu electrònic i metadades.

Tota la informació i material d'aquest simposi (programa, ponents i ponències) i de la cimera internacional es penjaran en breu al nou web de l'AAC i s'avisarà les associades i associats pels canals habituals de comunicació. Qui estigui interessat en algun aspecte en concret o tingui qualsevol qüestió, suggeriment i/o comentari es pot posar en contacte amb nosaltres per correu electrònic a l'adreça institucional de l'AAC associacio@arxivers.com. Tanmateix, la informació també estarà hostejada al web d'InterPARES 3 Project.

http://www.inter pares.org/ip3/ip3_index.cfm?team=10.

Se celebra a Andorra la trobada anual de l'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals

L'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals (OPATL), creat arran d'un conveni de col·laboració entre l'Ajuntament de Girona, la Xarxa Audiovisual Local, l'Associació d'Arxivers de Catalunya i l'Arxiu Nacional d'Andorra, va celebrar el passat 10 de maig la seva trobada anual a Andorra la Vella. La trobada va reunir prop d'una trentena de professionals dels arxius i les televisions procedents de diversos punts de la geografia catalana i andorrana, amb l'objectiu de fomentar la cooperació i contribuir a millorar les pràctiques arxivístiques aplicades al tractament de la documentació audiovisual procedent de les televisions locals o de proximitat.

En aquesta jornada els membres de l'OPATL van debatre sobre diversos aspectes relacionats amb la gestió arxivística dels fons audiovisuals, com l'elecció dels formats de vídeo i àudio digital aptes

per a la preservació a llarg termini, o els criteris de selecció aplicables a aquests fons documentals a partir de les recomanacions i les normatives internacionals i nacionals, i de l'experiència acumulada en els arxius. També es va poder conèixer quin és el panorama actual de la televisió local a Catalunya arran de la conversió al sistema d'emissió per TDT, i constatar l'existència de televisions amb precarietat de mitjans per poder garantir la conservació dels seus arxius a llarg termini.

La jornada va cloure amb la presentació de la *Guia de bones pràctiques per a la creació d'un Observatori d'Arxius i Televisions Locals*, la qual ha estat editada amb el suport del PCOM (Programme Comission) del CIA/ICA (Consell Internacional d'Arxius) en quatre idiomes (català, castellà, anglès i francès) en versió completa, i en quatre idiomes més (àrab, rus, hindú i japonès) en versió reduïda.

Un cop més, l'Associació d'Arxivers de Catalunya col·labora en l'organització de les Jornades d'Educació i Arxius

Els dies 22 i 23 d'octubre se celebraran a Barcelona les Terceres Jornades d'Educació i Arxius, amb el títol "Fonts primàries en l'educació digital". Patrícia Lloveras, vicepresidenta de la junta de l'AAC, ha assistit a les primeres reunions en les quals s'han concretat els temes per tractar durant les jornades, l'estructura del programa, de les ponències i comunicacions, i els aspectes organitzatius.

L'objectiu de les jornades és reflexionar sobre temes al voltant dels arxius com a agents educadors en la societat del coneixement, la tecnologia al servei de les fonts primàries com a eines educatives i els models per dissenyar propostes didàctiques

d'aula, utilitzant les TAC i les fonts primàries.

Les jornades estan obertes a la participació tant dels docents dels ensenyaments primari i secundari com dels professionals dels arxius en aquests àmbits.

Les persones que vulguin presentar comunicacions han d'enviar el títol i la síntesi de quinze línies abans del 15 de juliol de 2010. El termini màxim de lliurament de les comunicacions finalitza el 6 de setembre de 2010.

Aquestes jornades se celebraran al Campus Universitari de la Vall d'Hebron, Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona.

Informació general: <http://www.cesire-cere.cat>

Presència d'arxivers catalans a la Conferència Europea d'Arxius

Entre el 28 i el 30 d'abril d'enguany es va celebrar a la ciutat suïssa de Ginebra la 8a Conferència Europea d'Arxius, dedicada en aquesta ocasió a l'arxiu digital. Al llarg de tres dies, prop de 700 professionals van assistir a les conferències i actes programats per l'organització al Centre Internacional de Conferències de Ginebra, prop de l'àrea de les Nacions Unides i de la resta d'organitzacions internacionals.

En aquesta conferència s'han explorat les principals tendències que influeixen en la manera en què la informació ha estat creada i emmagatzemada, i l'impacte que això té en la forma en què els documents han de ser gestionats posteriorment. Això s'ha vehiculat mitjançant quatre eixos centrals: el perfil professional i les noves competències en l'era digital, la constitució de fons per documentar la societat de la informació, l'e-arxiu i la reorganització de processos i models, i per últim, l'accés en línia, solucions i implicacions.

Entre els temes debatuts i que més podem destacar, figuren la redefinició del perfil de l'arxiver i les seves competències per adaptar la nostra professió als reptes del segle XXI, l'anàlisi de les capacitats necessàries per a un arxiver en l'entorn digital, la recerca d'estratègies des d'un punt de vista pluridisciplinari per facilitar la preservació i la disponibilitat

Arxivers a la Conferència Europea d'Arxius a Ginebra.

de documents electrònics o quins han de ser els documents crítics que cal preservar.

Tal com ja ha succeït en altres trobades internacionals, la presència d'arxivers catalans va tornar a ser notable. En aquest sentit, s'ha de remarcar la ponència "La incidència de la transició cap a l'Administració electrònica en les organitzacions: l'experiència de Girona", que va presentar el company Lluís-Esteve Casellas.

Com a conclusions de la Conferència, podríem dir que en un entorn canviant en el marc normatiu, econòmic i tècnic, el procés de desmaterialització dels documents ens obliga a actuar abans de l'inici del cicle de vida dels documents. Aquesta exigèn-

cia porta a repensar l'"oferta de l'arxiu", a avaluar els conceptes tradicionals i a desenvolupar una metodologia i unes eines més integradores, cosa que sens dubte representa un emocionant repte per a la nostra professió.

L'AAC a les Jornades d'accés

L'AAC ha estat una de les institucions convidades pel síndic de Greuges a les jornades "L'accés a la informació pública: l'avenç en transparència", que s'han celebrat els dies 13 i 14 de maig a Barcelona, amb una notable presència d'experts i especialistes de diferents àmbits professionals. Al llarg d'aquests dos dies, representants de diferents organismes i entitats, tant nacionals com estrangers, han debatut al voltant del dret d'accés, del seu estatus jurídic al nostre país i de com s'hauria d'articular perquè es configuri com una norma de ple dret.

Entre les contribucions més interessants destaquen les que feien referència a l'endarreriment d'Espanya i Catalunya pel que fa al reconeixement legal del dret d'accés o la no-aprovació per part d'Espanya del Conveni sobre accés als documents públics adoptat pel Consell d'Europa l'any 2009.

En representació de l'AAC hi va participar el seu president, Joan Antoni Jiménez, presentant la ponència "Accés a la documentació i privacitat". L'eix central de la seva intervenció va girar al voltant de l'escassa preeminència del dret d'accés a escala legal, en molts casos escapçat per excepcions i restriccions, la importància de la gestió documental a les administracions i la defensa de l'accés com una funció lligada als arxius i no a les entitats encarregades de la protecció de dades.

Entre les conclusions de les jornades, sobresurten algunes demandes que sempre s'han reclamat des del sector professional dels arxivers: que els ciutadans tenen dret a accedir a la informació pública i que les excepcions a aquest dret s'han d'interpre-

Jornada "L'accés a la informació pública: l'avenç en transparència", organitzada pel Síndic de Greuges".
Autora: Sandra García.

tar en sentit restrictiu, que la transparència permet que els ciutadans puguin avaluar la gestió pública, que les administracions han de ser proactives en la difusió de la informació i han de respondre de forma ràpida i eficaç totes les demandes d'informació dels ciutadans, i que les administracions han de dotar-se de sistemes de gestió documental si es vol fer efectiu el dret d'accés.

D'altra banda, cal remarcar que el síndic va instar el Govern de la Generalitat a regular el dret d'accés a la informació pública com a exemple de polítiques de bon govern i transparència administrativa. Per obtenir més informació, podeu consultar el web www.sindic.cat.

Jornada "Arxivística i informàtica: un acord és possible" al Arxiu Municipal de Terrassa

Teresa Cardellach
Directora de l'Arxiu
Municipal de Terrassa

Des de fa uns quants anys, l'Arxiu Municipal de Terrassa lidera el projecte d'implantació d'un sistema de gestió de documents a l'Ajuntament de Terrassa, que està considerat un dels projectes estratègics per impulsar l'e-administració en aquesta institució.

Arran d'aquest important projecte, els arxivers i gestors documentals de l'Arxiu Municipal de Terrassa treballem estretament amb el Departament de Sistemes de la Informació del nostre ajuntament, per tal de definir els requisits tècnics i funcionals del gestor documental, per integrar totes les aplicacions, per preparar de manera coordinada tots els instruments i capacitats que cal tenir en compte per implantar un sistema de gestió tan complex com aquest.

El treball en equip i la comunicació fluida entre informàtics i arxivers és fonamental per tirar endavant un projecte d'aquestes característiques, i en aquest punt és on hi ha més dificultats, perquè molt sovint no parlem ni el mateix llenguatge i tenim seriosos problemes de comunicació, però al mateix temps ens hem d'entendre obligatòriament.

Un segon element que cal tenir en compte són les empreses de programari, que vénen a explicar les

diferents solucions tecnològiques que la nostra institució ha d'adquirir. El llenguatge que utilitzen els tècnics i comercials d'aquestes empreses sovint és incompreensible per al arxivers, i a l'inversa.

Davant totes aquestes dificultats, va sorgir la idea de fer una trobada conjunta entre arxivers de l'Ajuntament de Terrassa i tècnics informàtics de l'empresa Oracle Consulting, per tal d'acostar aquestes dues disciplines i establir ponts per a una comunicació més fluida. Es va posar en evidència que el llenguatge utilitzat pels informàtics és interpretat pels arxivers de manera molt diferent i que el vocabulari arxivístic i documental no arriba correctament a les orelles dels informàtics.

La Jornada es va celebrar a Barcelona el 18 de maig i va comptar amb l'assistència d'unes 80 persones, tant del sector públic com d'empreses privades.

En la mateixa jornada es va plantejar com s'havia d'encarar i planificar un projecte de gestió de la documentació electrònica en una organització i es va presentar el projecte de l'Arxiu Municipal de Terrassa.

La conclusió de la jornada fou que per a implantar un sistema de gestió de la documentació electrònica, és imprescindible crear equips de treball multidisciplinari i els dos col·lectius hem de fer l'esforç de comunicació i entesa.

L'Autoritat Portuària de Tarragona i l'Arxiu del Port de Tarragona convoquen el IV Premi d'Investigació Port de Tarragona.

L'Autoritat Portuària de Tarragona i l'Arxiu del Port de Tarragona convoquen el IV Premi d'Investigació Port de Tarragona, les bases del qual es poden consultar a la pàgina web del Port de Tarragona, a l'adreça www.porttarragona.cat. També es poden sol·licitar a l'Arxiu del Port escrivint un correu a arxiu@porttarragona.cat

La dotació del premi és de 6.000 euros i el termini de presentació dels treballs, el 30 de novembre de 2010. Aquesta quarta convocatòria arriba amb el

format de projecte de recerca i hi poden optar totes aquelles propostes que se cenyeixin a les bases. L'any 2004 l'Autoritat Portuària de Tarragona inicià la convocatòria d'aquest certamen amb l'objectiu de fomentar la investigació i els estudis sobre el Port de Tarragona i el seu entorn més immediat. El premi es convoca cada dos anys i l'obra guanyadora és editada posteriorment per l'Autoritat Portuària de Tarragona.

La III Jornada de museus, gestió documental i arxiu

Pilar Cuerva Castillo

Arxivera del Museu Marítim de Barcelona

El passat 21 d'abril, es va celebrar la tercera edició de la Jornada de Museus, Gestió Documental i Arxiu, organitzada pel Museu Marítim de Barcelona (MMB) amb la extraordinària col·laboració de Pilar Blesa, del Museu Nacional d'Art de Catalunya; Sílvia Domènech, del Museu Picasso de Barcelona, i Victòria dels Àngels Pérez, de l'Auditori de Barcelona.

Amb el títol "El sistema de gestió documental i arxiu, una eina de suport i coneixement", es van desenvolupar temes proposats com a resposta a algunes de les preguntes nascudes darrere la reflexió sobre singularitats i realitats que es materialitzen en aquestes institucions pel que fa a la producció, la recollida i difusió dels documents.

Durant el matí, es va plantejar la incorporació dels arxius dels museus en els diferents sistemes arxivístics; al català a través de la ponència de Ramon Alberch, i a l'andalús de la mà d'Ana Melero. Posteriorment, Jesús Navarro va plantejar la utilitat de la gestió documental com a eina bàsica de gestió organitzativa i operativa del museu. Va tancar el matí la taula de diàlegs en què professionals procedents de diferents àmbits donaven resposta als plantejaments de la moderadora Pilar Blesa: des de la importància de mantenir la procedència en el tractament dels documents fins a la necessitat d'organitzar-los per a la recerca, passant pel treball col·laboratiu. Van participar en la taula Sílvia Domènech, responsable del Projecte de coneixement i recerca del Museu Picasso; Jesús Navarro, director del Museu d'Art Jaume Morera de Lleida; Lluís M. Anglada, director del Catàleg de Biblioteques Universitàries de Catalunya i

Fotografia de JL Biel.

Xavier Roqué, director del Servei d'Arxius de Ciència de la Universitat Autònoma de Barcelona.

A la tarda, Carlota Bustelo va abordar el tema de la gestió dels arxius i dels documents des de l'univers complex de les normatives internacionals. Posteriorment, Jorge Blasco ens va plantejar un breu viatge per la museografia dels arxius a través d'algunes originals relacions entre arxius, museus, exposicions i moviments artístics. I, finalment, la meua participació des de l'Arxiu del MMB es va basar en una anàlisi de l'estat del nostre sistema de gestió documental i una reflexió sobre la necessitat d'estudiar i analitzar noves infraestructures per abordar la modernització del model i la seva integració en un de nou, més ampli, de generació de coneixement.

La Jornada va comptar amb l'assistència d'un públic nombrós, 120 persones, que representaven 80 museus, institucions culturals i administracions.

Pautes de conservació / fongs i lepismes

Pautes d'actuació amb els documents cartogràfics

Andreu Carrascal

Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya

Des d'un arxiu d'empresa, passant per un arxiu municipal, un de militar, eclesiàstic o personal, podem trobar documents gràfics d'arquitectura, enginyeria o urbanisme. Potser no són documents sovintejats, però en major o menor mesura ocupen algun percentatge dels nostres dipòsits.

Aquests tipus de documents gràfics solen tenir unes característiques que fan que s'hagi de fer una gestió molt acurada dels sistemes de prevenció i instal·lació que en garanteixin la correcta conservació, manipulació, consulta i reprografia.

Per una banda, els documents cartogràfics solen tenir dimensions sovint més grans que les típiques DIN A4 o foli de la majoria de documents tradicionals. També la diversitat de suports i medis gràfics fa que el control d'aquest material sigui laboriós.

Si ens atenyem als sistemes d'instal·lació, veurem

que la instal·lació en caixa no és recomanable, ja que ens obliga a plegar els documents. El continu ús de la documentació farà que a la llarga s'hi produeixin secs. Si la documentació ja ens ha arribat plegada hauríem de considerar l'ús d'altres sistemes per a la documentació més susceptible de consulta o per a aquella que per la seva importància (expositiva o d'informació) ho requereixi.

Tampoc no són recomanables els sistemes d'instal·lació en què els documents estan dins d'armaris amb guies i literalment suspesos en vertical. Aquest sistema normalment precisa que el document estigui unit a una tira de cartolina o suport plàstic, la qual cosa en complica la conservació i integritat, i només seria susceptible de tenir-se en compte en la instal·lació de les tipologies documentals avaluades i amb un calendari d'eliminació segur i a curt o mitjà termini.

Els efectes d'una instal·lació deficient. La manipulació i consulta dels documents ha de ser el més curosa possible.
Fotografia: Andreu Carrascal.

Les planeres són un sistema ideal per a la conservació de grans formats.

Molt més convenients són les instal·lacions dels documents estesos horitzontalment, en tubs o emmarcats, en armaris de dipòsit. Preferirem un o altre sistema segons la capacitat adquisitiva de l'Arxiu o les possibilitats reals de superfície dels nostres dipòsits. Des del punt de vista ambiental, els plànols solen compartir les mateixes característiques que la resta de documents en suport paper. Potser caldria indicar que hi ha plànols que es poden conservar més fàcilment (paper, dibuix en general) mentre que d'altres, atesa la necessitat de fer més translúcids els suports, tenen estructures de fibres molt febles, com el paper sulfuritzat, el paper vegetal o el paper de vidre, que són molt fràgils. També hi ha suports, com la tela, que en compliquen l'estabilitat en condicions d'humitat elevada, en què es degraden per culpa del foxing. Pel que fa a les còpies, s'ha de vigilar l'ús d'escalfament en processos de reparació o restauració (sobretot els cianotipus) i el contacte entre documents, atès que hi poden haver elements nocius que inestabilitzin el paper com a conseqüència dels processos químics de còpia. En aquests casos, la separació dels documents en camises és obligatòria i evitarà aquest traspàs no interessant.

La manipulació ha de ser correcta, s'han d'evitar els estrips de les vores. L'ús de carpetes amb un cara confeccionada amb cartró ploma i l'altra amb melinex o qualsevol suport plàstic que sigui inert i que no adquireixi càrrega electrostàtica, ajuda a transportar

les peces i a consultar-les, i evita el contacte físic, sobretot dels documents que tenen com a medi gràfic el llapis o el carbonet.

La reprografia dels documents cartogràfics és complicada si tenim en compte un altre cop les dimensions físiques. L'ús d'escàners plans és ideal, però molt costós de tenir com a infraestructura pròpia. Aquest fet se sol solucionar externalitzant la reprografia d'aquests documents. En aquests casos hem de recórrer a empreses especialitzades, les quals haurien de tenir la nostra expressa confiança en la manipulació i tractament de l'original, a més d'un transport curós i de la preceptiva assegurança. Si s'usa escàner de rodet sempre s'hauria de embolcallar l'original amb una funda de melinex, que el protegirà de qualsevol tipus d'erosió. La fotografia digital cada cop és més usada gràcies a l'increment de la capacitat d'emmagatzematge de dades i sensibilitat dels sensors de les càmeres, tot i que en documents tècnics com aquests s'ha de vigilar de no deixar-los sense escala. A l'hora de fer la foto s'ha d'afegir una escala gràfica que ens permeti reinterpretar les dimensions espacials del que es representa.

Veiem, doncs, que el tractament i la cura dels plànols no és una tasca fàcil, però un mínim esforç i uns recursos ben aprofitats ens permetran tenir una documentació en perfecte ordre de consulta, i ens evitarà les restauracions costoses o la pèrdua lamentable de material.

De l'arxiu a l'arxiver

Joan Ferrer i Godoy

**Director de l'Arxiu
Comarcal del Ripollès**

És difícil, quan un ja no és jovecell, de posar el punt de partida, concret i precís, de quan es va produir un fet clau de la trajectòria vital pròpia. L'exercici de memòria que m'ha empès la M. Luz fa un xic de vertigen. Encara que em faci basarda, em veig obligat a posar ordre i seqüència a allò que ja és massa llunyà, tasques que, tanmateix, hauria d'aplicar-les amb naturalitat a causa de l'ofici que practico. Però no m'és fàcil. És frustrant la dificultat de posar ordre i seqüència a uns records en contraposició a la facilitat de posar-ne, posem pel cas, a un fons municipal. Aleshores, quan no ho veus prou clar, et plantejges que, segurament, mai no va existir aquella circumstància que em va empènyer a ser el que encara sóc avui, sinó que, com suposo que passa a la majoria de mortals, van ser una conjunció de fets, fortuïts alguns, buscats i perseguits els altres, els que em van fer desembocar en la pràctica arxivística. Un dels inicis de tot plegat va ser un disgust, el que

vaig donar als de casa quan vaig escollir el camí universitari de la Història. No els va fer cap gràcia. No obstant això, quan aquest xoc es va produir, jo ja feia temps que esbatanava ulls i orelles davant les explicacions de professors i mestres del ram. M'enlluernaven i, sense adornar-me'n, ja m'havia entrat el cuc per estudiar el passat, i no pas el d'abans d'ahir, sinó el que ja feia mil anys que havia succeït. Sovint, allò que m'explicaven ho tenia a tocar de casa, perquè jo he estat un infant, un adolescent, i sóc un home de poble, però d'un poble mil·lenari. Sóc d'una vila que du la història a col·libè, ben empeltada, i que, per força, per poc transparent que siguis, t'irradia la seva transcendència i et fa percebre que formes part d'una continuïtat. I heus aquí una altra de les circumstàncies, prou etèria: sóc fill de la capçalera del bressol del Principat, Sant Joan de les Abadeses, amb el monestir que li va donar nom i el seu important arxiu.

Els dipòsits de l'Arxiu Comarcal del Ripollès

Joan Ferrer, un captard a Petra (Jordània)

COMPOSICIÓ DE LA JUNTA

President:

Joan Antoni JIMÉNEZ,
jjimenez@catsalut.cat

Vicepresidenta:

Patricia LLOVERAS,
patricia.llovas@gencat.cat

Vocal de Secretaria:

Albert VILLARÓ,
albert.villaro@mac.com

Vocal de Tresoreria:

Ana PAZOS,
pazosfernandez@hotmail.com

Vocal de Relacions Internacionals:

Joan BOADAS,
jboadas@ajgirona.cat

Vocal de Recerca i Noves Tecnologies:

Miquel SERRA,
miquel.serra@udg.edu

Vocal de Treball i Estatus

Professional:

Josep CONEJO,
jcmuntada@gmail.com

Vocal de Formació i Activitats:

Carme GARCIA,
carmegarciaf@gmail.com

Vocal de Relacions Institucionals:

Marc TAXONERA,
biblioteca@bibliotecademontserrat.net

Vocal de Projectió Professional i

Difusió:

Coia ESCODA,
coia.escoda@porttarragona.cat

Vocal de Publicacions:

M. Luz RETUERTA,
luz.retuerta@gmail.com

A punt d'acabar els estudis universitaris i de la mà del canonge Josep Esteve, santjoaní de soca-rel, intel·ligent com pocs, metòdic fins a l'extrem, de tant transparent invisible, obstinat i tossut amb la feina, perfeccionista gairebé malaltís i exigent des de l'autoexigència, vaig poder entrar —s'ha de dir així— al sepulcre documental situat damunt l'atri de sant Mateu del monestir de Sant Joan, un edifici construït al segle XVII per ser destinat a Arxiu del Monestir i que encara avui conserva aquesta funció. Jo, que fins aleshores m'havia decantat per utilitzar l'arqueologia com a font de recerca, vaig descobrir i em vaig endinsar en un món nou, un món que, fins aquell moment, només havia vist d'esquitllentes. El canonge Esteve, a primer cop d'ull, semblava una persona difícil de tracte. Certament, una mica sí que ho era. I és normal: era el responsable d'una valuosa documentació i no podia deixar-la al primer que passés sense unes mínimes garanties. Per compensar aquest caràcter distant, al seu voltant sempre hi havia gent oberta i generosa que suavitzaven la primera batzegada: gràcies a ells la meua entrada a l'arxiu va ser suavitzada. Els anys, que tot ho posen al lloc que correspon, m'han demostrat que el zel del canonge Esteve no era pas sobrer, sinó motivat per una veneració extrema a allò que ha pervingut del passat i que cal transmetre al futur, no com si fóssim simples rellevistes que es passen el testimoni, sinó després d'haver-ne extret i difós el contingut. No puc negar, ni me n'amago, que la meua feina diària encara avui està influïda constantment per la consciència noucentista que revestia la personalitat del canonge Esteve. Un home únic, insubstituïble.

Els anys passaven. Començava de mica en mica a atendre els usuaris que precisaven dels documents conservats al monestir, la qual cosa m'obligava, per força, a conèixer els sistemes de classificació, el

contingut dels fons de l'arxiu i a aplicar mètodes de treball, senzills, intuïtius i pràctics, per aconseguir el que em pertocava de fer. Alhora, m'anava formant per desenvolupar la meua tasca amb més eficàcia per mitjà de cursos i jornades. M'associava a l'AAC. La informàtica personal proporcionava noves perspectives a l'ofici. Van plantejar-se noves maneres d'entendre l'arxivística que maldaven, entre moltes altres coses, per dignificar i per treure la ronya secular que fins aleshores havia dut implícita la nostra professió.

Mentrestant, un trasllat laboral a la biblioteca Marià Vayreda d'Olot em va permetre de formar-me en una altra disciplina, la biblioteconomia, la qual, al meu entendre, ens uneix i ens complementa més que no pas ens separa.

L'any 1998 em proposen que, durant unes poques hores a la setmana, atengui l'Arxiu Històric de Santa Maria de Ripoll, situat a les golfes de l'església de Sant Pere, compartint teulada i escala amb el conegut Museu Folkloric. Recordo que feia fred en aquell espai, molt fred. Aquell any, l'antic hospital de Ripoll va ser sotmès a una profunda rehabilitació per ubicar-hi l'actual Arxiu Comarcal. Tot va seguir el seu curs i, quan va ser el moment, la meua petició per incorporar-m'hi va ser atesa: l'11 de novembre de 2001 s'inaugurava el nou centre i a mi em pertocava de dirigir-lo. Vam ingressar els fons ripollesos de l'ajuntament i l'esmentat de Santa Maria: aquests van ser l'embrió del nou Arxiu Comarcal. Tot va ser nou i tot ho vam bastir gairebé del no-res. Havíem de proporcionar eines professionals, actuals i modernes, per impulsar la recerca i el coneixement a la nostra comarca: el projecte Hemeroteca Comarcal Digital va ser el nostre vaixell insígnia durant aquells primers anys.

Des de l'entrada en funcionament he pretès que l'Arxiu Comarcal esdevingui un referent, un lloc inserit al subconscient dels habitants de la comarca. Un lloc on, a més de documents, hom hi trobi ajut i consell per a la recerca; on, a més de satisfer les seves necessitats d'informació, els jubilats, les mestresses de casa, els professors i catedràtics i els universitaris i estudiants dels cicles inicials s'hi trobin a gust i estiguin ben atesos. Jo no sé si ho hem aconseguit del tot, però aquesta ha estat la meua voluntat: prou que ho saben tots els que durant aquests anys han estat vinculats laboralment amb l'Arxiu Comarcal, als quals he insistit fermament en la consideració de servei públic que té la nostra professió.

La Junta informa

Sessió 4/2010, de 19 d'abril

- S'aprova la liquidació de pressupost de 2009 i l'avantprojecte de pressupost de 2010.

Sessió 5/2010, de 14 de juny

- S'acorda aprovar el conveni de col·laboració amb l'Ajuntament de Girona per a la celebració de les Jornades d'Imatge i Recerca 2010.

Moviments de socis

Altes

Socis associats: Juan ALONSO FERNÁNDEZ, Esther

GARCIA i Ramon MUNTADAS

Socis numeraris: Cristina GUERRERO i Sílvia SISTARÉ

Estudiants: Carmen GARCIA MEILÁN i Montserrat MATAMOROS CALLANSA

Socis institucionals: FUNDACIÓ GAS NATURAL

Baixes

Socis numeraris: Carmen ARRANZ (†), Gregori GUTIÉRREZ ORTOLÀ i Maria MARIN GELABERT

Socis institucionals: Consell Comarcal del Vallès Oriental

HORARI D'ATENCIÓ

Support administratiu:

Maria FUNÉS
Dilluns i dijous: de 15 a 19 h
Dimarts, dimecres i divendres:
de 9 a 15 h